

کتاب‌های علمی غیردرسی را چگونه انتخاب کنیم؟

Diana C. Rice, Ann P. Dudley and
Christy S. Williams
فاطمه زمانی

نادرست یا غیر قابل استنادی ارائه می‌دهند. بنابراین باید هنگام انتخاب و خرید کتاب، بسیار دقت کرد.

بعضی از نویسندگان پیشنهاد کرده‌اند که کتاب‌های علمی می‌توانند جایگزین کتاب‌های درسی شوند. در حالی که بعضی دیگر معتقدند نمی‌توان این کتاب‌ها را جزو منابع درسی و سیستم آموزشی کرد و بهتر است برای بحث و گفت و گو جمعی و یا کنفرانس‌ها و پژوهش‌های علمی در کلاس مطالعه شوند.

براساس تحقیقات انجام شده، مشخص گردیده که کیفیت کتاب‌های علمی، از اوایل دهه ۱۹۸۰ بهتر شده است. این موضوع به دلیل دقت و درستی مطالب و تصاویر، اجتناب از آوردن مطالب کلیشه‌ای، ارائه بهتر مطالب، استفاده از کلمات و عبارات مناسب‌تر و ارائه توضیحات روشن‌تر است. دقت و درستی مطالب، با توجه به این مسئله ارزش‌گذاری می‌شود که هر چند یک بار، مضامین این کتاب‌ها و ویرایش و روزآمد شوند و این که نویسنده بین حقایق و فرضیات، تفاوت روشن و آشکاری قائل شده باشد. هم چنین استفاده از منابع معتبر برای نوشتن این کتاب‌ها، یکی دیگر از ملاک‌های ارزش‌گذاری آن‌هاست. در حالی که استفاده از کتاب‌های علمی، در

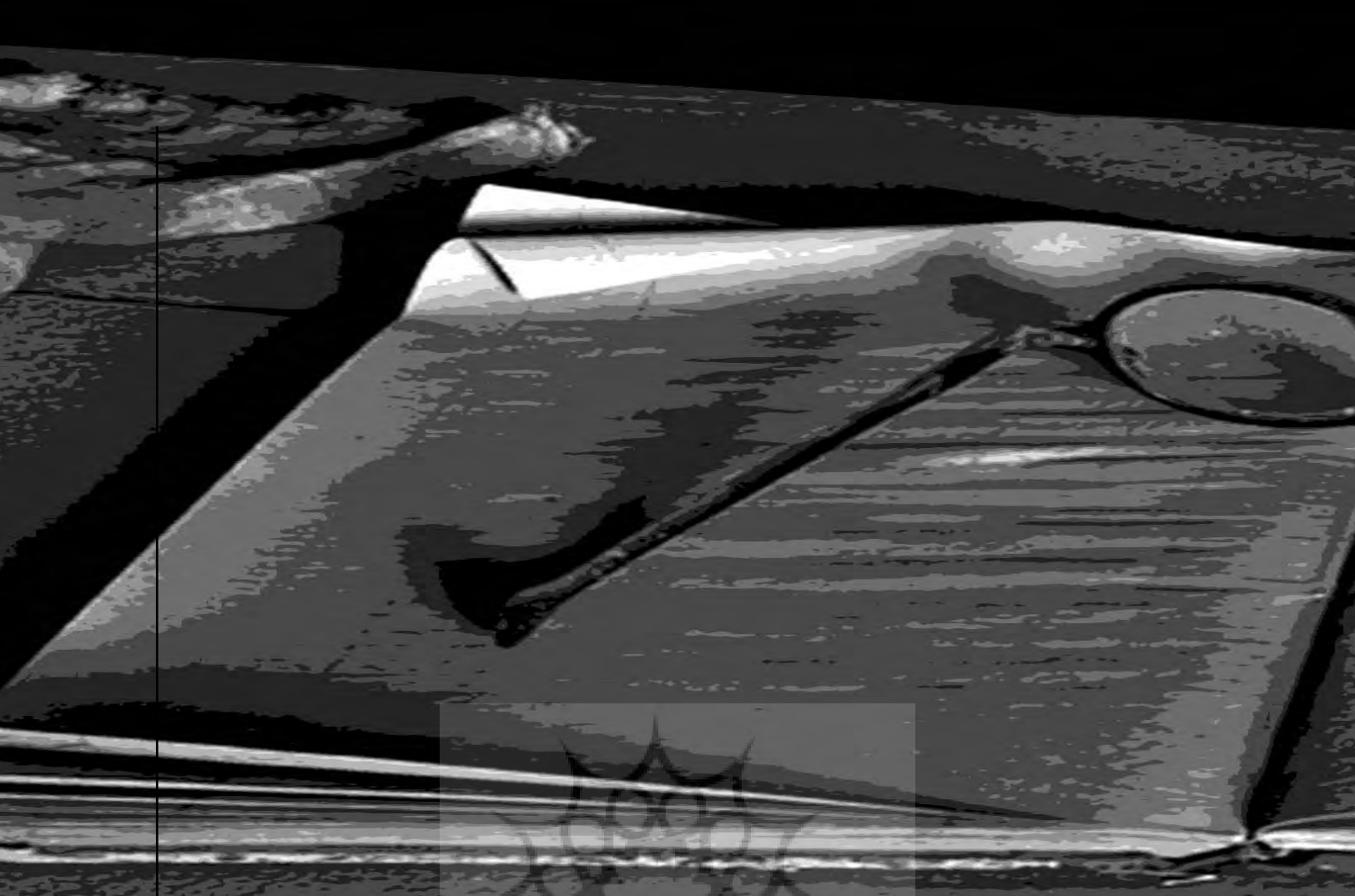
علاوه، تفاوت خاصی بین نحوه نوشتن کتاب‌های درسی و کتاب‌های علمی وجود دارد. کتاب‌های علمی، زبان آشنایی دارند و با لحن دوستانه‌ای با خواننده صحبت می‌کنند. مفاهیم مطرح شده در این کتاب‌ها، برای کودکان قابل فهم است و توجه آن‌ها را جلب می‌کند. از خوبی‌های این کتاب‌ها این است که علاوه بر مطالب خود، برای درک و فهم بیشتر مطالب، نوارهای ویدئویی و سایت‌های اینترنتی مرتبط با موضوع را معرفی می‌کنند و اجازه می‌دهند تا کودکان، از طریق منابع دیگر علمی، اطلاعات بیشتری کسب کنند.

استفاده از چند منبع به طور هم زمان، باعث می‌شود که کودکان تشویق شوند تا در مورد آن چه می‌خوانند، تحقیق کنند، بپرسند و به اهمیت منابع مختلفی که گواه مطالب قبلی است، پی‌ببرند. هم چنین، می‌توانند یاد بگیرند اطلاعاتی را که از طریق مطالعه به دست آورده‌اند و اطلاعاتی را که براساس مشاهدات‌شان کسب کرده‌اند، با هم مقایسه کنند. این شیوه، یکی از مهارت‌های یادگیری اطلاعات علمی است.

این گونه کتاب‌ها برای کمک به یادگیری و آموزش کودکان توصیه می‌شوند، ولی باید از آن‌ها داشت که گاهی بعضی از آن‌ها اطلاعات

در پژوهش‌هایی که طی سال‌های اخیر (در ایالات متحده) انجام گرفته، مشخص شده که تعدادی از معلمان علوم، از کتاب‌های علمی غیردرسی برای آموزش دانش‌آموزان، به خصوص دانش‌آموزان مقطع ابتدایی استفاده کرده‌اند و استفاده از این کتاب‌ها به عوامل مختلفی، از جمله موضوع کتاب، مطالب موجود در آنها و مطابقت‌شان با سطح کلاس، سابقه کار و تجربه آموزگاران، موفقیت و شرایط مدرسه بستگی داشته است. این معلمان، با توجه به رشد و توسعه مسائل روان‌شناسی، راه یافتن ادبیات جدید در مواد درسی و افزایش مهارت خواندن و نوشتن، تشویق شده‌اند تا از چنین موادی در آموزش خود کمک بگیرند. البته، آن‌ها به استفاده از سواد علمی که متن‌شان کوتاه است، تمایل بیشتری نشان داده‌اند.

استفاده از کتاب‌های علمی غیردرسی، به دلایل خاصی توصیه می‌شود و بسیاری از معلمان، شکل‌های مختلفی از آن‌ها را انتخاب می‌کنند و انتخاب آنان، گاهی به این علت است که تصاویر این کتاب‌ها تمام رنگی است، جالب‌تر و جذاب‌تر به نظر می‌رسند و با کودکان ارتباط بیشتری برقرار می‌کنند. این کتاب‌ها با خوانندگانی که در سطح‌های مختلف یادگیری و آموزش قرار دارند، سازگاری پیدا می‌کنند. به

منبع:

How Do you choose science Trade Books? / Diana C. Rice & AnnP.Dudley & Christy S. Williams Science and Children, March 2001 P:18-22

در این جا منظور از کتاب‌های علمی، کلیه کتاب‌هایی است که در قالب داستان، مقاله یا گزارش به ارائه مطالب علمی می‌پردازند و از کتاب‌های درسی متفاوتند. (مترجم)

تفاوت خاصی بین نحوه نوشتن کتاب‌های درسی و کتاب‌های علمی وجود دارد. کتاب‌های علمی زبان آشنایی دارند و با لحن دوستانه‌ای با خواننده صحبت می‌کنند. مفاهیم این کتاب‌ها برای کودکان قابل فهم است و توجه آن‌ها را جلب می‌کند. این گونه کتاب‌ها (کتاب‌های علمی) برای کمک به یادگیری و آموزش کودکان توصیه می‌شوند، ولی باید در نظر داشت گاهی بعضی از آن‌ها اطلاعات نادرست یا غیر قابل استنادی ارائه می‌دهند و بنابراین، باید هنگام انتخاب و خرید بسیار دقت کرد.

دقت و درستی مطالب، با توجه به این مسئله ارزش‌گذاری می‌شود که هر چند یک بار، مضامین این کتاب‌ها و ویرایش و روزآمد شوند و این که نویسنده بین حقایق و فرضیات، تفاوت روشن و آشکاری قائل شده باشد. هم چنین، باید دید که تا چه حد از منابع معتبر، برای نوشتن آن‌ها استفاده شده است.

کودکان انتخاب کنیم.

این سوالات و پاسخ به آن‌ها می‌تواند راهنمای خوبی برای انتخاب و خرید چنین کتاب‌هایی باشد:

- ۱- آیا مفاهیم علمی این کتاب‌ها قابل درک است؟
- ۲- اگر کتاب محتوای داستانی دارد، آیا مطالبش مستند و واقعی است؟
- ۳- آیا حقایق ارائه شده نیز در آن، از مطالب داستانی‌اش قابل تشخیص و تمیز است؟
- ۴- آیا کتاب مطالب و تصاویر نادرست و اشتباه ندارد؟
- ۵- آیا تصاویر آن با واقعیت‌های موجود منطبق است؟
- ۶- آیا در به تصویر کشیدن شخصیت‌ها، رعایت اعتدال و بی‌طرفی شده است؟
- ۷- آیا حیوانات به شکل طبیعی و واقعی نمایش داده شده‌اند؟
- ۸- آیا می‌توان به مطالب آن استناد کرد و آن را کتاب مرجع به حساب آورد؟
- ۹- آیا مطالب آن نگرش مثبت و واقعی نسبت به علوم و تکنولوژی ایجاد می‌کند؟
- ۱۰- آیا کودکان علاقه‌ای به خواندن یا گوش دادن به آن دارند؟

کلاس‌های درس علوم افزایش یافته است، ولی باید متذکر شد که این کتاب‌ها نمی‌توانند جایگزین کتاب‌های درسی باشند؛ زیرا ممکن است اطلاعات لازم و کافی را به خواننده نرسانند و یا چون گاهی در قالب داستان ارائه می‌شوند، خوانندگان آن‌ها را جدی نگیرند. بدین منظور، می‌توان پس از خواندن کتاب‌های علمی برای کودکان، درباره آن چه یاد گرفته‌اند، سوالاتی پرسید. به این ترتیب، می‌توان متوجه شد که آیا کودکان با شنیدن مطالب کتاب، بر اطلاعاتشان افزوده شده و یا دچار کج فهمی شده‌اند. بنابراین، باید در انتخاب این کتاب‌ها دقت و وسواس لازم را به خرج داد و مطمئن شد که از نظر کیفیت و درستی مطالب، مناسب و قابل استفاده‌اند.

امروزه که کلاس‌های ابتدایی رو به افزایش است و شیوه‌های آموزش علوم مدام تغییر می‌کند، استفاده از کتاب‌های علمی، یکی از شیوه‌هایی است که باعث می‌شود علاقه دانش‌آموزان به کسب اطلاعات، افزایش پیدا کند، سواد علمی‌شان بیشتر و دیدشان نسبت به تکنولوژی گسترده‌تر و درجه‌های تازه‌تری از علوم به روی‌شان باز شود. حال که عناوین کتاب‌های علمی و تیراژشان بسیار افزایش یافته، باید بهترین آن‌ها را برای مطالعه و تدریس به